

REGIONŲ APYGARDOS ADMINISTRACINIS TEISMAS
S P R E N D I M A S
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. sausio 8 d.
Panevėžys

Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmų teisėja Irena Varžinskienė, sekretoriaujant teismo posėdžių sekretorei Irenai Žemaitienei, dalyvaujant pareiškėjai R., viešame teismo posėdyje žodinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjos R. skundą atsakovei Lietuvos valstybei, atstovaujamai Panevėžio pataisos namų ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, dėl neturtinės žalos atlyginimo.

Teismas

n u s t a t ė :

pareiškėja R. (toliau - ir pareiškėja) skundu kreipėsi į teismą, ir teismo nutartimi (b. L 22-23) priimta patikslintame skunde (toliau - skundas) (b. 1. 18-20) prašė priteisti iš Lietuvos valstybės 1000 Eur neturtinei žalai atlyginti.

Pareiškėja skunde (b. 1. 18-20) nurodė, kad ji atlieka bausmę Panevėžio pataisos namuose, priklauso paprastajai grupei. Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojo BVK pakeitimai. BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punktas paprastajai grupei priklausantiems nuteistiesiems apribojo leidžiamus turėti būtiniausius daiktus, ir uždraudė turėti elektros prietaisus (virdulį, plaukų džiovintuvą, televizorių, radijo imtuvą, elektroninį laikrodį, USB laikmeną ir t. t.). Teigė, jog pataisos namų administracija nurodė paprastajai grupei priklausantiems nuteistiesiems iki 2020 m. liepos 15 d. priduoti į sandėlį asmeninę aparatūrą, parašant prašymą dėl pasidėjimo į nuteistųjų drabužių sandėlį. Paklūsda šiam administracijos nurodymui, ji parašė prašymą ir jį įteikė būrio viršininkei 2020 m. liepos 13 d., asmeninę aparatūrą atidavė 2020 m. liepos 21 d. Pareiškėja teigė, kad tuo buvo atimta galimybė susipažinti su svarbiausiomis naujienomis, klausytis radijo imtuvo, žiūrėti televizijos laidas. Pareiškėja teigė, kad minėtas įstatymas iš elektros prietaisų paliko tik barzdaskutę. Jai, moteriai, nesuteikta alternatyva, pvz., plaukų džiovintuvas, plaukų tiesintuvas. Be to, Panevėžio pataisos namų administracija, įgyvendindama BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punktą, nuo 2020 m. birželio 29 d. panaikino galimybę įstaigos parduotuvėje įsigyti maltą kavą, kakavą, arbatą ir visus produktus, kurie yra termiškai apdorojami (makaronus, ryžius, grikius, avižas, kitas grūdines kultūras, šaldytas daržoves), taip pat praktiškai visus produktus, kurie yra šildomi mikrobangų krosnelėje ar dujomis, ar užpilami kaštu vandeniu. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro (toliau - teisingumo ministras) 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 buvo pakeistas nuteistiesiems (taip pat ir jai) leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtiniausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašas. Nuo 2019 m. buvo apribotas leidžiamų įsigyti vaisių ir daržovių kiekis, dabar leidžiama įsigyti tik 2 kg vaisių ir daržovių. Vaisiai ir daržovės yra vitaminų, mineralų, kitų būtinų elementų šaltinis, jų vartojimo apribojimas gali sukelti sveikatos sutrikimus. Dabar jau esanti bloga sveikata, t. y. dažni skrandžio skausmai, pablogėjęs virškinimas. Jai dažnai tenka kreiptis pataisos namuose į medikus, kad suteiktų medicinos pagalbą. Šis apribojimas ją žemina ir blogina jos sveikatą. Gaunamas maistas pataisos įstaigoje palaiko tik gyvybines funkcijas, su juo ji negauna pakankamai vitaminų ir mineralų. To nebūtų, jeigu ji galėtų nusipirkti norimą kiekį vaisių ir daržovių. Be to, trūkstant vitaminų, blogėja imuninė sistema, paūmėja lėtinės ligos (ji turi įgimtą širdies ydą, odos ligą), silpsta regėjimas. Priėmus BVK 73 straipsnio 3 punkto pakeitimus, visų grupių nuteistiesiems nebeleidžiami smulkieji paketai iki 2 kg, leidžiami tik laiškai iki 20 g. Jai buvo apribota teisė gauti neribotą kiekį žurnalų, kryžiažodžių, pašto ženklų ir vokų. Tuo buvo pažemintas jo orumas. Iki šio apribojimo ji gilino žinias, lavino mąstymą. Atimta

galimybė gauti rašymo popieriaus. Jai apribota galimybė gauti perduodamų daiktų. Viena pašto siunta, leidžiama per 6 mėn., neturi sverti daugiau nei 15 kg. Pagal vidaus tvarkos taisykles kiekvienas nuteistasis turi rengtis sezoną atitinkančiais drabužiais. Per keturis metų sezonus rengiamasi skirtingai. Tad tuo buvo pažemintas jos orumas. Jai didėja stresas, nervinė įtampa, įvairūs negalavimai, prasideda nemiga, įvairūs skausmai nerviniu pagrindu. Teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 patvirtintų taisyklių 18 priede nustatyti draudimai ir apribojimai pažeidžia elementarias jos teises ir prasilenkia su protingumo, žmogiškumo principais, suvaržo jos teisę pasirinkti maisto racioną pagal savo fiziologinius poreikius, rūpintis sveikata. Pareiškėja teigė, kad šiuo įstatymu buvo pažeistos laisvės atėmimo bausmę atliekančios asmens teisės, numatytos tarptautinėse sutartyse, Konstitucijoje ir įstatymuose, todėl ji patyrė žalą, už kurią yra atsakinga Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija. Pataisos namų administracija suteikė galimybę nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti kavos, kakavos, arbatos, užpilamų sriubų, košių, taip pat leido iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. turėti asmeninį virdulį ir juo naudotis. Pareiškėja pažymėjo, kad įstatyme nustatyti draudimai ir apribojimai sukėlė jai neigiamus dvasinius išgyvenimus, orumo pažeminimą, jais buvo sudarytos nežmoniškos sąlygos. Pareiškėja teigė, kad žalą, kurią ji patiria dėl valstybės valdžios institucijos neteisėtų aktų, privalo atlyginti valstybė. Pareiškėja nurodė, kad patiltą neturtinę žalą ji vertina 1000 Eur; įstatymui įsigaliojus nuo 2020 m. birželio 20 d. iki skundo surašymo praėjo vienas mėnuo, todėl patirtą žalą ji vertina 1000 Eur suma.

Pareiškėja teismo posėdyje paaiškino, kad palaiko skundo reikalavimus, taip pat teigė, kad prašoma priteisti suma galbūt yra per didelė. Paaiškino, be to, kad vykdydama pataisos namų administracijos nurodymą, ji pasidėjo į sandėlį USB laikmeną, USB laidą, adapterį, ausines, kišeninį radijo imtuvą. Paaiškino, kad virduliu pataisos namų administracija jai leido naudotis. Ji neturėjo plaukų džiovintuvo, tačiau kitos nuteistosios turėjo šiuos prietaisus, ir dalinosi jais su kitoms nuteistosioms. Pataisos namų administracija nuteistosioms suteikė 15 dienų terminą asmeninei aparatūrai, maisto produktams turėti - trumpą laikotarpį, tuo tarpu kitose įkalinimo įstaigose nuteistiesiems buvo suteiktas laikotarpis iki rugpjūčio 31 d. - ilgesnis negu Panevėžio pataisos namuose. Paaiškino, kad nėra galimybės pasižiūrėti per pataisos namuose įrengtus viešus televizorius norimas žinių ir publicistines laidas, filmus, kadangi jos korpuse įrengti du televizoriai 80-čiai asmenų, o dauguma nuteistųjų žiūri televizijos serialus, todėl pareiškėjai nėra galimybės pasižiūrėti kitas laidas, tik vieną kartą per dieną pavykdavo pasižiūrėti žinių laidą. Per riboto interneto prieigą galima domėtis tik įstatymais ir tam tikromis institucijomis. Būnant Panevėžio pataisos namuose, jai atsirado depresija (to laisvėje nebuvo), jai buvo diagnozuotas padidėjęs skrandžio rūgštingumas.

Atsakovei Lietuvos valstybei atstovaujančių Panevėžio pataisos namų (toliau - ir atsakovės atstovas, ir atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai, ir Panevėžio pataisos namai, ir pataisos namai) į teismo posėdį neatvyko, apie teismo posėdžio vietą ir laiką Panevėžio pataisos namams pranešta Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau - ir ABTĮ) 74 straipsnio 7 dalyje nustatyta tvarka. Panevėžio pataisos namai atsiliepime (b. 1. 41) prašė bylą nagrinėti rašytinio proceso tvarka. Byla išnagrinėta nedalyvaujant Panevėžio pataisos namų atstovui (ABTĮ 77 straipsnio 3 dalis). Atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai atsiliepime į skundą (b. 1. 31-²) nesutiko su skundu ir prašė jį atmesti kaip nepagrįstą. Atsiliepime paaiškino, kad pareiškėja buvo priskirta paprastajai nuteistųjų grupei. Nurodė, kad sistemškai aiškinant BVK 92 straipsnio (pakeisto nuo 2020 m. birželio 20 d.) nuostatas, konstatuotina, jog 1 dalies 2 punktu paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems teisė turėti elektros prietaisus nėra įtvirtinta, nustatyta tik teisė turėti barzdaskutę. Įsigaliojus šiems BVK pakeitimams nuo 2020 m. birželio 20 d., paprastajai grupei priskirtos nuteistosios neteko teisės pataisos įstaigoje turėti elektros prietaisus. Įsigaliojus šiems BVK pakeitimams, teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 patvirtintų Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių (toliau - ir Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklės, ir Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės, ir Taisyklės) nuostatos pakeistos nebuvo. Iki buvo priimtas teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymas Nr. 1R-275 dėl Taisyklių pakeitimo, pataisos namai vadovavosi senesiomis Taisyklių nuostatomis tiek, kiek jos neprieštaravo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiam BVK reglamentavimui. Bausmę atliekančios nuteistosios buvo paprašytos iki 2020 m. liepos 15 d. turimus elektros prietaisus pasidėti į daiktų sandėlį arba gražinti juos perdavusiems asmenims. Laukdami įstatymo įgyvendinamojo teisės akto priėmimo, pataisos namai priėmė sprendimą nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leisti nuteistosioms naudotis asmeniniais virduliais. 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojo minėtas teisingumo ministro įsakymas Nr. 1R-275, kuriuo pakeistas Taisyklių 21 punktas įtvirtino paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (ir pareiškėjai) teisę naudotis šiais elektros prietaisais: televizoriumi ir jo priedėliu antžeminei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.; kišeniniu (nešiojamuoju) radijo imtuvu; barzdaskute; elektriniu virduliu; LED skaitymo

lempa (maitinama elementais). Nuteistosioms buvo leista minėtus daiktus pasiimti iš sandėlio ir jais naudotis. Vertintina, kokiais asmeniniais elektros prietaisais ir koku laikotarpiu buvo atimta teisė naudotis konkrečiai pareiškėjai. Pareiškėja į drabužių sandėlį pasidėjo USB laidą su adapteriu SWISS, mini ausines, laikmeną „Kingston“, kišeninį radijo imtuvą „Cencor“. Prašymą dėl šių daiktų pasidėjimo į sandėlį ji parašė 2020 m. liepos 13 d., ir jos teigimu, šiuos daiktus pasidėjo į sandėlį 2020 m. liepos 21 d. Pareiškėja 2020 m. rugpjūčio 21 d. paprašė visus minėtus daiktus atiduoti, ir šie daiktai 2020 m. rugpjūčio 26 d. iš sandėlio buvo atiduoti. USB laikmena nėra įvardinta 2020 m. Taisyklių 20.4 papunktyje, detalizuojančiame elektros prietaisus, todėl pataisos namai nekėlė reikalavimo turimas asmenines USB laikmenas atiduoti į sandėlį. Pataisos namuose taip pat užregistruotas pareiškėjos 2020 m. liepos 14 d. prašymas, kuriuo ji prašė perduoti draugui į laisvę elektrinį virdulį „Delimano“ ir karštų sumuštinių keptuvę. Abu šie daiktai prašymo pateikimo metu buvo sandėlyje: keptuvė „Scarlett“ - nuo 2019 m. liepos 25 d., o virdulys - nuo 2019 m. rugsėjo 16 d.), tad pareiškėja jais nesinaudojo. Keptuvė pareiškėjos prašymu buvo perduota pareiškėjos nurodytam asmeniui, o virdulys jai prašant buvo iš prašymo išbrauktas, todėl į laisvę neperduotas, o grąžintas pareiškėjai. Pareiškėja neturėjo asmeninio televizoriaus, plaukų džiovintuvo, plaukų tiesintuvo. Nuteistosioms sudarytos galimybės žiūrėti televizorių (yra įrengti televizoriai) ir naudotis riboto interneto prieiga. Pareiškėja 2020 m. riboto interneto prieiga nesinaudojo. Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusi BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto redakcija įtvirtino paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems teisę įsigyti ir turėti maisto produktus, išskyrus maisto produktus, kuriuos prieš vartojimą būtina termiškai apdoroti. Atsakovės atstovas rėmėsi literatūroje pateiktomis žodžių reikšmėmis: „terminis“ reiškia „šiluminis“, „apdoroti“ - „paveikti medžiagos ar gaminio ypatybes“, „terminis apdorojimas“ - metalų, jų lydinių ir kitų medžiagų struktūros ir savybių kryptingas keitimas jas įkaitinant iki tam tikros temperatūros. Paaiškino, kad atsižvelgdami į minėtas teisės aktų nuostatas bei „terminio apdorojimo“ sąvokos aiškinimą, pataisos namai nuo 2020 m. birželio 29 d. uždraudė įstaigos nuteistųjų parduotuvėje prekiauti maisto produktais, kuriuos būtina termiškai apdoroti: natūralia arbata, kava, kakava; sausomis sriubomis, sausais antraisiais patiekalais, sausu sultiniu; kruopomis, makaronais. Šie produktai iš nuteistųjų paimti nebuvo, joms buvo leista pabaigti juos suvartoti. Laukdami įstatymo įgyvendinamojo teisės akto priėmimo, pataisos namai taip pat priėmė sprendimą nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leisti nuteistosioms įsigyti šiuos maisto produktus, kuriems reikalingas terminis apdorojimas: natūralią arbatą, kavą, kakavą - ne didesnėse nei 500 g pakuotėse; sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį. Apribojimas dėl nuteistiesiems galimo įsigyti ir turėti vaisių ir daržovių kiekio (ne daugiau kaip 2 kg) nėra susijęs su 2020 m. birželio ir rugpjūčio mėn. įsigaliojusiais BVK ir Taisyklių pakeitimais, jis buvo taikomas nuo pat 2018 m. spalio 20 d. Be to, nuteistosioms sudaryta galimybė apsipirkti parduotuvėje du kartus per savaitę, tad tuo sudaryta galimybė įsigyti vaisių ir daržovių 4 kg per savaitę. Maitinimas pataisos namuose organizuojamas pagal teisės normas. Patikrinimo aktuose pažeidimų užfiksuota nebuvo. Pareiškėjos nusiskundimai dėl netinkamos tiekiamo maisto kokybės yra nepagrįsti. Atsakovės atstovas teigė, kad nors nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojęs teisinis reglamentavimas (BVK 73, 95 straipsniai) nebeįtvirtina paprastajai grupei priskirtų nuteistųjų teisės gauti smulkiuosius paketus, Taisyklės išplečia nuteistajam galimų atsiųsti arba perduoti daiktų sąrašą - jame nurodyta, be kita ko, kad nuteistieji gali gauti spaudą pašto arba perduodamu siuntiniu arba per pasimatymus. Vokai, ženklai ir rašymo popierius yra perduodami įstaigos parduotuvėje, todėl pareiškėja turi galimybę jais apsirūpinti. BVK 93 straipsnio 1 dalis numato paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems teisę patiems prenumeruoti laikraščius ir žurnalus. Pareiškėja šia teise nesinaudoja. Pataisos namai prenumeruoja periodinę spaudą, kuri nuteistosioms prieinama įstaigos bibliotekose. Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojęs teisinis reglamentavimas (BVK 95 straipsnis) nesumažino pareiškėjos galimybės gauti drabužius ir avalynę pašto ar perduodamame siuntinyje, kadangi siuntinių periodiškumas išliko tas pats, be to, padidintas pašto siuntinio svoris. Be to, pagal teisės normas, drabužiai ir avalynė išduodami nemokiems nuteistiesiems, esant jų rašytiniam prašymui. Pareiškėja 2020 metais neteikė prašymų dėl aprūpinimo drabužiais ir avalyne. Dėl prašomos priteisti neturtinės žalos atsakovės atstovas atsiliepime teigė, kad Panevėžio pataisos namai veikė teisėtai, t. y. tinkamai taikė teisės aktų normas, todėl nėra viešosios atsakomybės sąlygos - valdžios institucijos neteisėtų veiksmų (neveikimo). Teigė, kad iš Laisvės atėmimo vietų ligoninės rašto matyti, jog pareiškėjos skunde įvardijami fiziniai negalavimai (ligos) pareiškėjai buvo pasireiškę dar iki įkalinimo. Šiame rašte konstatuojama, kad neįmanoma nustatyti, ar pareiškėjos psichinė sveikata pablogėjo įkalinimo laikotarpiu. Apibendrinamas atsakovės atstovas teigė, kad pareiškėja nepateikė įrodymų dėl neturtinės žalos, skundą grindė abstrakčiais teiginiais, nenurodė, kuo grindžiamas žalos dydis ir kaip jis apskaičiuotas.

Atsakovei Lietuvos valstybei atstovaujanti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija (toliau - ir atsakovės atstovė, ir atsakovės atstovė Teisingumo ministerija, ir Teisingumo ministerija) į teismo posėdį

neatvyko, apie teismo posėdžio vietą ir laiką Teisingumo ministerijai pranešta ABTĮ 74 straipsnio 7 dalyje nustatyta tvarka. Teisingumo ministerija 2020 m. lapkričio 16 d. rašte Nr. (1.15E)7R-6968 (b. 1. 117) prašė bylą nagrinėti rašytinio proceso tvarka jos atstovui nedalyvaujant. Byla išnagrinėta nedalyvaujant Teisingumo ministerijos atstovui (ABTĮ 77 straipsnio 3 dalis). Atsakovės atstovė Teisingumo ministerija atsiliepime į skundą (b. 1. 90-93) nesutiko su skundu ir prašė jį atmesti kaip nepagrįstą. Atsiliepime nurodė, be kita ko, kad iš pareiškėjos skundo matyti, jog pareiškėja žalą kildina iš BVK 73 straipsnio 3 punkto ir 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto pakeitimų, ir iš teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymo Nr. 1R-25 „Dėl Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių patvirtinimo“. Šis teisingumo ministro įsakymas Nr. 1R-25 yra teisėtas ir galiojantis, todėl ir pareiškėjos teisių ribojimai yra teisėti. Teisingumo ministras, priimdamas šį įsakymą, veikė Teisingumo ministerijai priskirtų kompetencijų ribose. Šis įsakymas yra norminis administracinis aktas, kuris gali būti pripažintas neteisėtu tik ABTĮ nustatyta tvarka. Atsakovės atstovė teigė, kad valstybės institucijos ar pareigūnai neatliko jokių neteisėtų veiksmų, taip pat ir pareiškėja neįrodė jai padarytos žalos fakto, todėl pareiškėjos skundas atmestinas.

Skundas tenkinamas iš dalies.

Nagrinėjamoje byloje pareiškėja prašo priteisti 1000 Eur neturtinės žalos atlyginimą už vieno mėnesio laikotarpį nuo BVK pakeitimų įsigaliojimo 2020 m. birželio 20 d. iki jos skundo parašymo (b. 1. 20).

Pareiškėjos pradinis skundas yra parašytas 2020 m. liepos 15 d. (b. 1. 1). Remiantis bylos duomenimis (b. 1. 32, 43), nustatyta, kad pareiškėja skunde nurodytu vieno mėnesio laikotarpiu nuo 2020 m. birželio 20 d. iki skundo datos, t. y. iki 2020 m. liepos 15 d., buvo kalinama Panevėžio pataisos namuose. Todėl teismas nustato, kad byloje nagrinėjamas ginčas dėl neturtinės žalos atlyginimo už 2020 m. birželio 20 d. - 2020 m. liepos 15 d. laikotarpį (toliau - ir ginčo laikotarpis).

Pareiškėja ginčo laikotarpiu buvo priskirta paprastajai grupei (b. 1. 32, 43-44).

Ginčo dėl neturtinės žalos atlyginimo teisiniams santykiams taikomos Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau - CK) 6.271 straipsnio nuostatos. CK 6.271 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad žalą, atsiradusią dėl valstybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, privalo atlyginti valstybė iš valstybės biudžeto nepaisydama konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės. Šioje teisės normoje įtvirtinta viešoji civilinė atsakomybė, kurios specifika yra ta, kad civilinės atsakomybės subjektas yra ne privatus, bet viešasis asmuo - valstybė. Atsakomybės subjekto ypatumai lemia tam tikrus šios civilinės atsakomybės taikymo ypatumus. Vienas iš jų yra tai, kad šio delikto padarymas suponuoja griežtą civilinę atsakomybę, tai yra, civilinę atsakomybę be kaltės, CK 6.271 straipsnyje nustatyta viešajai atsakomybei atsirasti pažeidėjo kaltės sąlyga nėra būtina. Tai reiškia, kad viešajai atsakomybei nustatyti pakanka trijų civilinės atsakomybės sąlygų buvimo: valdžios institucijos (jų tarnautojų, pareigūnų) atliktų neteisėtų veiksmų (CK 6.246 straipsnis), asmens patirtos žalos (CK 6.249 straipsnis), neteisėtus veiksmus bei padarytą žalą siejančio priežastinio ryšio (CK 6.247 straipsnis). Nenustačius bent vienos iš minimų trijų viešosios atsakomybės sąlygų, valstybei pagal CK 6.271 straipsnį nekyla turtinė prievolė atlyginti žalą (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. lapkričio 15 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-2205-575/2017; 2017 m. rugpjūčio 10 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1980-520/2017).

Pareiškėja skunde nurodė, kad nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojus BVK pakeitimams, 92 straipsnio 1 dalies 2 punktas paprastajai grupei priklausantiems nuteistiesiems draudžia turėti elektros prietaisus (virdulį, plaukų džiovintuvą, televizorių, radijo imtuvą, elektroninį laikrodį, USB laikmeną ir t. t.); pataisos namų administracija nurodė paprastajai grupei priklausantiems nuteistiesiems iki 2020 m. liepos 15 d. priduoti į sandėlį asmeninį aparatūrą, parašant prašymą dėl pasidėjimo į nuteistųjų drabužių sandėlį; pakludama administracijos nurodymui, ji būrio viršininkei 2020 m. liepos 13 d. įteikė prašymą, asmeninę aparatūrą atidavė 2020 m. liepos 21 d.; tuo buvo atimta galimybė susipažinti su svarbiausiomis naujienomis, klausytis radijo imtuvo, žiūrėti televizijos laidas; pagal BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punktą iš elektros prietaisų galima naudotis tik barzdaskute; jai, moteriai, nesuteikta alternatyva, pvz., plaukų džiovintuvas, plaukų tiesintuvas; pataisos namų administracija, įgyvendindama minėtą BVK nuostatą, nuo 2020 m. birželio 29 d. panaikino galimybę įstaigos parduotuvėje įsigyti maltą kavą, kakavą, arbatą ir visus produktus, kurie yra termiškai apdorojami (makaronus, ryžius, grikius, avižas, kitas grūdines kultūras, šaldytas daržoves), taip pat praktiškai visus produktus, kurie yra šildomi mikrobangų krosnelėje ar dujomis, ar užpilami kaštu vandeniu (b. 1. 18).

Nors pareiškėja skunde tarp draudžiamų turėti daiktų nurodė virdulį (b. 1. 18), o ne elektrinį virdulį, iš to, kad pareiškėja skundžiasi dėl draudimo turėti elektros prietaisus (b. 1. 18), darytina išvada, jog pareiškėja nurodė elektrinį virdulį

Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojo BVK 92 straipsnio pakeitimai, priimti BVK pakeitimo įstatymu 2020 m. birželio 4 d. Nr. XIII-3023. Įsigaliojus jiems, BVK 92 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad: nuteistieji turi teisę turėti šiuos asmeninius daiktus: 1) lengvajai grupei priskirti nuteistieji, taip pat atviroje kolonijoje ir pusiaukelės namuose bausmę atliekantys nuteistieji - maisto produktus, laikraščius, žurnalus, knygas, drabužius, avalynę, patalynę (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), laikrodžius, pagamintus ne iš brangiųjų metalų, higienos ir kanceliarijos reikmenis, elektros prietaisus ir kitus daiktus; 2) paprastajai grupei priskirti nuteistieji - maisto produktus (išskyrus maisto produktus, kuriuos prieš vartojimą būtina termiškai apdoroti), laikraščius, žurnalus, knygas, drabužius, avalynę, patalynę (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), laikrodžius, pagamintus ne iš brangiųjų metalų, barzdaskutę, higienos ir kanceliarijos reikmenis ir kitus daiktus; 3) drausmės grupei priskirti nuteistieji - šviežius vaisius ir daržoves, drabužius, avalynę, higienos ir kanceliarijos reikmenis. To paties straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms grupėms priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų turėti asmeninių daiktų sąrašai nustatomi Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse; atviroje kolonijoje ir pusiaukelės namuose bausmę atliekantiems nuteistiesiems pataisos įstaigos direktorius arba jį pavaduojantis pareigūnas gali leisti turėti ir kitų asmeninių daiktų, jei tai sudarytų sąlygas vykdyti veiksmingą nuteistųjų resocializaciją, gerintų jų sveikatą ir gerovę. To paties straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad asmeninius daiktus nuteistieji įsigyja įgyvendindami šio kodekso 93, 95 ir 97 straipsniuose nustatytas teises (t. y. teisę prumeruoti laikraščius ir žurnalus, teisę gauti perduodamų daiktų, teisę nusipirkti asmeninių daiktų).

BVK pakeitimo įstatymo (2020 m. birželio 4 d. Nr. XIII-3023) 49 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė, teisingumo ministras ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau - Kalėjimų departamentas) direktorius iki 2021 m. gruodžio 31 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Tuo laikotarpiu, kai įsigaliojo minėtas BVK 92 straipsnio pakeitimas, teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 patvirtintų Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių (jų redakcijoje, galiojusioje nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d.) 21 punkte buvo nurodyta, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje (tardymo izoliatoriuje) turėti Taisyklių 20.1.1-20.1.12, 20.1.17, 20.2, 20.3, 20.4.1-20.4.7 ir 20.5 papunkčiuose nurodytų asmeninių daiktų. Taisyklių 20.4.1-20.4.7 papunkčiuose buvo išvardinti tokie elektros prietaisai: televizorius ir jo priedėlis antžeminei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.; nešiojamasis kompiuteris (nurodyta, kad vietoje nešiojamojo kompiuterio leidžiama turėti stacionarų kompiuterį, jeigu jis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.); kišeninis (nešiojamasis) radijo imtuvas arba MP3 grotuvas; barzdaskutė; plaukų džiovintuvas; elektrinis virduklis; LED skaitymo lempa (maitinama elementais). Taisyklių 20.5.16 papunktyje numatyta, kad nuteistiesiems leidžiama įsigyti ir turėti kitų daiktų, kurie būtini Taisyklių 20.4, 20.5.4, 20.5.7 ir 20.5.15 papunkčiuose nurodytiems daiktams eksploatuoti. Taisyklių 20.1.1-20.1.12, 20.1.17 papunkčiuose buvo išvardinti tokie maisto produktai: vaisiai ir daržovės (švieži, šaldyti, konservuoti) - ne daugiau kaip 2 kg; duonos gaminiai - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; pieno produktai (išskyrus saldintą sutiršintą pieną) - ne didesnė nei 500 ml/g pakuotėse; termiškai apdoroti, rūkyti, sūdyti mėsos gaminiai (žuvies) - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; chalva, šokoladas, šokoladiniai saldainiai, riešutai - ne daugiau kaip 500 g pakuotėse; aliejus, margarinas - ne didesnė nei 500 ml/g pakuotėse; natūrali arbata, kava, kakava - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; sultys, gaivieji gėrimai, mineralinis vanduo - ne didesnė nei 1000 ml pakuotėse; prieskoniai, sintetiniai šaldikliai; sausi dribsniai, sausos sriubos, sausi antrieji patiekalai, sausas sultinys - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; kruopos, makaronai - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; kečupas, pomidorų padažas, sojų padažas, majonezas, garstyčios, krienai - ne didesnė nei 200 ml gamintojo pakuotėse; sausainiai, vafLIAI ir meduoliai - ne didesnė nei 500 g pakuotėse ir ne daugiau kaip po vieną pakuotę.

Atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimu atsiliepime, įsigaliojus BVK 92 straipsnio pakeitimui, paprastajai grupei priskirti nuteistieji neteko teisės pataisos įstaigoje turėti elektros prietaisus; iki buvo priimtas įgyvendinamasis teisės aktas - teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymas Nr. 1R-275, pataisos namai vadovavosi senosiomis Taisyklių nuostatomis tiek, kiek jos neprieštaravo nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiam BVK reglamentavimui (b. 1. 33). Iš pareiškėjos nurodytų aplinkybių skunde (b. 1. 18), teismo posėdžio metu (2020 m. gruodžio 10 d. garso įrašas (toliau - garso įrašas): 4 min. 20-40 sek.) ir atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimų atsiliepime (b. 1. 33) nustatyta, kad bausmę atliekančios nuteistosios buvo paprašytos iki 2020 m. liepos 15 d. turimus elektros prietaisus pasidėti į daiktų sandėlį arba grąžinti juos perdavusiems asmenims. Iš atsakovės atstovo paaiškinimų atsiliepime taip pat nustatyta, kad Panevėžio pataisos namai, atsižvelgdami į BVK 92 straipsnio pakeitimą, į BVK 73 ir 74

straipsnių pakeitimus (73 ir 74 straipsnių pakeitimai neįtvirtino paprastajai grupei priskirtoms nuteistosioms teisės naudotis maisto ruošimo patalpomis), ir į literatūroje nurodomą „terminio apdoravimo“ sąvokos aiškinimą, nuo 2020 m. birželio 29 d. uždraudė pataisos įstaigos parduotuvėje prekiauti šiais maisto produktais (kuriuos, atsakovės atstovo teigimu, kuriuos būtina termiškai apdoroti): natūralia arbata, kava, kakava; sausomis sriubomis, sausais antraisiais patiekalais, sausu sultiniu, kruopomis, makaronais (b. 1. 35-36). Atsakovės atstovas atsiliepime paaiškino, kad minėti produktai iš nuteistųjų paimti nebuvo, joms buvo leista pabaigti juos suvartoti (b. 1. 36). Tuo tarpu pareiškėja teismo posėdyje teigė, kad šis atsakovės atstovo teiginys neatitinka realybės, kadangi nuteistosioms buvo pasakyta, jog draudžiami daiktai bus paimami (garso įrašas: 10 min. 6-23 sek.).

Iš atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimų atsiliepime matyti, kad laukdami įstatymo įgyvendinamojo teisės akto priėmimo, pataisos namai priėmė sprendimą nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leisti nuteistosioms naudotis asmeniniais virduliais bei įsigyti šiuos maisto produktus, kuriems reikalingas terminis apdorojimas: natūralią arbatą, kavą, kakavą - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį (b. 1. 33, 36), o nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojus teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymui Nr. 1R-275, nuteistosioms buvo leista Taisyklių 21 punkte išvardintus elektros prietaisus pasiimti iš sandėlio ir jais naudotis (b. 1. 33-34). Pareiškėja taip pat nurodė skunde, kad pataisos namų administracija leido iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. turėti asmeninį virdulį ir juo naudotis, ir suteikė galimybę pataisos įstaigos parduotuvėje nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. įsigyti kavos, kakavos, arbatos, užpilamų sriubų, košių (b. 1. 19); teismo posėdyje paaiškino, kad pataisos namų administracija leido naudotis virduliu (garso įrašas: 7 min. 12-38 sek.). Šios aplinkybės, buvusios nuo 2020 m. liepos 16 d., nepriskirtinos ginčo laikotarpiui, todėl nagrinėjamai bylai nėra aktualios ir neanalizuotinos. Iš jų nagrinėjamai bylai aktuali tik aplinkybė, jog pareiškėjai ginčo laikotarpiu buvo leista naudotis elektriniu virduliu.

Nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojo Taisyklių 21 punkto ir kitų punktų pakeitimai, priimti teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. 1R-275. Įsigaliojus jiems, Taisyklių 21 punkte pakoreguotas paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalyje nurodytą nuobaudą) leidžiamų įsigyti ir pataisos įstaigoje (tardymo izoliatoriuje) turėti asmeninių daiktų sąrašas. Šie pakeitimai įsigaliojo jau po ginčo laikotarpio, todėl nagrinėjamai bylai nėra aktualūs.

Nagrinėjamu atveju svarbu, kokiais asmeniniais elektros prietaisais ginčo laikotarpiu buvo atimta teisė naudotis būtent pareiškėjai.

Kaip jau rašyta, pareiškėja skunde paaiškino, kad pakludama administracijos nurodymui, ji būrio viršininkei 2020 m. liepos 13 d. įteikė prašymą, asmeninę aparatūrą į sandėlį atidavė 2020 m. liepos 21 d. (b. 1. 18). Pareiškėja teismo posėdyje paaiškino, kad ji į sandėlį pasidėjo USB laikmeną, USB laidą, adapterį, ausines, kišeninį radijo imtuvą (garso įrašas: 6 min. 19 sek. - 7 min. 9 sek.).

Iš pareiškėjos prašymo kopijos nustatyta, kad pareiškėja 2020 m. liepos 13 d. pateikė prašymą padėti į sandėlį laikmeną „Kingston“, USB laidą, adapterį, mini ausines, kišeninį radijo imtuvą „Cencor“ (b. 1. 45). Pareiškėja skunde teigė, kad asmeninę aparatūrą ji atidavė į sandėlį 2020 m. liepos 21 d. (b. 1. 18), tačiau apskaitos kortelėje yra įrašas, kad minėti daiktai (USB laikmena, t. y. laikmena informacijai patalpinti, naudojama prijungti prie kompiuterio, USB laidas su adapteriu, mini ausinės, radijo imtuvas „Cencor“) į sandėlį buvo priduoti 2020 m. liepos 24 d. (b. 1. 51). Tad šie daiktai buvo atiduoti į sandėlį po ginčo laikotarpio. Iš pareiškėjos prašymo kopijos nustatyta, kad pareiškėja 2020 m. rugpjūčio 21 d. pateikė prašymą minėtus daiktus atiduoti jai iš sandėlio (b. 1. 46). Iš atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimų atsiliepime (b. 1. 34) ir apskaitos kortelės kopijos (b. 1. 51) nustatyta, kad minėti daiktai pareiškėjai buvo atiduoti iš sandėlio 2020 m. rugpjūčio 26 d., t. y. po ginčo laikotarpio. Pareiškėja minėtus daiktus paprašė leisti pasidėti į sandėlį, atsižvelgdama į atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų prašymą turimus elektros prietaisus pasidėti į daiktų sandėlį arba grąžinti juos perdavusiems asmenims (išskyrus USB laikmeną „Kingston“, kurią atiduoti į sandėlį pataisos namų administracija neprašė, b. 1. 34), ir juos pasiėmė iš sandėlio, atsižvelgdama į atsakovės atstovo leidimą (duotą nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojus Taisyklių 21 punkto pakeitimams) elektros prietaisus pasiimti iš sandėlio. Kadangi minėti elektros prietaisai į sandėlį buvo atiduoti pasibaigus ginčo laikotarpiui, ir grąžinti iš sandėlio pareiškėjai pasibaigus ginčo laikotarpiui, todėl šios aplinkybės nagrinėjamai bylai nėra aktualios ir neanalizuotinos.

USB laikmena (kurią pareiškėja skunde (b. 1. 18) įvardino kaip draudžiamą turėti daiktą, ir kurią pareiškėja po ginčo laikotarpio atidavė į sandėlį (b. 1. 18, 51)) nei pagal BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto (įsigaliojusio nuo 2020 m. birželio 20 d.) nuostatas, nei pagal Taisyklių 21 punkto nuostatas nėra priskiriama elektros prietaisams. Informacijos laikmenos minimos Taisyklių 20.5.13 papunktyje tarp kitų daiktų ir

reikmenų, priskiriamų leidžiamiems įsigyti ir turėti daiktams. Atsakovės atstovas atsiliepime paaiškino, kad dėl šios priežasties (jog USB laikmenos priskiriamos leidžiamiems turėti daiktams) pataisos namai nekėlė reikalavimo turimas asmenines USB laikmenas atiduoti į sandėlį, nuteistosioms buvo palikta teisėjas turėti ir jomis naudotis (b. 1. 34). Ši aplinkybė dėl USB laikmenos atidavimo į sandėlį taip pat nepriskirtina ginčo laikotarpiui, todėl nagrinėjamai bylai nėra aktuali ir neanalizuotina.

Iš atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimų atsiliepime (b. 1. 34) ir apskaitos kortelės kopijos (b. 1. 49) nustatyta, kad pareiškėja 2019 m. liepos 25 d., t. y. dar iki ginčo laikotarpio, padėjo į sandėlį karštų sumuštinių keptuvę „Scarlett“, ši sumuštinių keptuvė ir buvo laikoma sandėlyje nuo 2019 m. liepos 25 d., tad pareiškėja ja nesinaudojo (tai, kad keptuvė buvo sandėlyje, yra nurodyta ir pareiškėjos 2020 m. liepos 14 d. prašyme, b. 1. 47). Iš atsakovės atstovo paaiškinimų atsiliepime (b. 1. 34) ir pareiškėjos 2020 m. liepos 14 d. prašymo kopijos (b. 1. 47) nustatyta, kad pareiškėja šiuo prašymu paprašė leisti šią sumuštinių keptuvę perduoti draugui per trumpalaikį pasimatymą, ir kad atsižvelgiant į šį pareiškėjos prašymą, sumuštinių keptuvė 2020 m. liepos 15 d. buvo atiduota prašyme nurodytam asmeniui. Kadangi ši sumuštinių keptuvė buvo padėta į sandėlį dar iki ginčo laikotarpio, pareiškėja ja nesinaudojo, ir ginčo laikotarpiu pareiškėjos prašymu buvo perduota jos nurodytam asmeniui, nėra pagrindo teigti, kad šios sumuštinių keptuvės atidavimas pareiškėjos nurodytam asmeniui pagal jos 2020 m. liepos 14 d. pateiktą prašymą yra susijęs su pareiškėjos skunde minimu BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto pakeitimu ir su pataisos namų administracijos nurodymu nuteistosioms iki 2020 m. liepos 15 d. turimus elektros prietaisus pasidėti į daiktų sandėlį arba grąžinti juos perdavusiems asmenims (b. 1. 33), ir kad tuo buvo pažeistos pareiškėjos teisės. Pareiškėja skunde ir nesiskundė dėl šios sumuštinių keptuvės atidavimo.

Iš atsakovės atstovo paaiškinimų atsiliepime (b. 1. 34) ir apskaitos kortelės kopijos (b. 1. 49) nustatyta, kad pareiškėja 2019 m. rugsėjo 16 d., t. y. dar iki ginčo laikotarpio, padėjo į sandėlį elektrinį virdulį „Delimano“, šis virdulys ir buvo laikomas sandėlyje nuo 2019 m. rugsėjo 16 d., tad pareiškėja juo nesinaudojo (tai, kad elektrinis virdulys buvo sandėlyje, yra nurodyta ir pareiškėjos 2020 m. liepos 14 d. prašyme, b. 1. 47). Iš atsakovės atstovo paaiškinimų atsiliepime (b. 1. 34), pareiškėjos 2020 m. liepos 14 d. prašymo kopijos (b. 1. 47) ir pareiškėjos paaiškinimų teismo posėdyje (garso įrašas: 7 min. 12-38 sek.) nustatyta, kad pareiškėja šiuo prašymu paprašė leisti šį elektrinį virdulį perduoti draugui per trumpalaikį pasimatymą, tačiau šis daiktas iš prašymo buvo išbrauktas pačios pareiškėjos prašymu, todėl draugui neperduotas, o grąžintas pačiai pareiškėjai, ir pataisos namų administracija pareiškėjai leido naudotis šiuo elektriniu virduliu. Pareiškėja teismo posėdyje patvirtino, kad pataisos namų administracija leido juo naudotis (garso įrašas: 7 min. 12-38 sek.).

Pareiškėja skunde tarp draudžiamų turėti elektros prietaisų įvardino elektroninį laikrodį, plaukų tiesintuvą (b. 1. 18), tačiau nenurodė, kad juos turėjo. Bylos medžiagoje tokių duomenų taip pat nėra.

Pareiškėja skunde tarp draudžiamų turėti elektros prietaisų įvardino plaukų džiovintuvą (b. 1. 18), o teismo posėdyje teigė, kad ji neturėjo jo, tačiau kitos nuteistosios turi plaukų džiovintuvus, ir dalinasi jais su kitomis nuteistosiomis, ir su pareiškėja (garso įrašas: 7 min. 44 sek. - 8 min. 11 sek.). Byloje nėra duomenų, kad pareiškėja ginčo laikotarpiu būtų atidavusi plaukų džiovintuvą į sandėlį. Kadangi pareiškėja neturėjo plaukų džiovintuvo, ir ginčo laikotarpiu neatidavė jo į sandėlį pagal atsakovės atstovo prašymą, nėra pagrindo teigti, jog pareiškėjos teisės buvo pažeistos tuo, kad kitos nuteistosios ginčo laikotarpiu galimai atidavė į sandėlį plaukų džiovintuvus. Šioje byloje nagrinėjami pareiškėjos, o ne kitų nuteistųjų nusiskundimai dėl jų asmeninių elektros prietaisų atidavimo į sandėlį.

Pareiškėja skunde tarp draudžiamų turėti elektros prietaisų įvardino televizorių (b. 1. 18), skundėsi, kad elektros prietaisų uždraudimu buvo atimta galimybė susipažinti su svarbiausiomis naujienomis (b. 1. 18), tačiau nenurodė, kad ji turėjo asmeninį televizorių. Bylos medžiagoje tokių duomenų taip pat nėra. Teismo posėdyje pareiškėja taip pat neteigė, kad turėjo asmeninį televizorių.

Teismo posėdyje pareiškėja paaiškino, kad nėra galimybės pasižiūrėti per viešus televizorius (įrengtus pataisos namuose) norimas žinių ir publicistines laidas, filmus, kadangi jos korpuse įrengti du televizoriai 80-čiai asmenų - vienas koridoriuje, o kitas virtuvėje, o dauguma nuteistųjų (romų tautybės) žiūri televizijos serialus, todėl pareiškėjai nėra galimybės pasižiūrėti kitas laidas, tik vieną kartą per dieną pavykdavo pasižiūrėti žinių laidą (garso įrašas: 17 min. 18 sek. - 19 min. 20 sek.). Pareiškėja skunde neturtinės žalos nekildino iš šios aplinkybės, kad ji negalėjo pasižiūrėti televizijos laidas per pataisos įstaigoje įrengtus viešus televizorius.

Remdamasis tuo, kas nurodyta, teismas daro išvadą, kad nėra pagrindo teigti, jog pareiškėjai ginčo laikotarpiu buvo atimta teisė naudotis koku nors asmeniniu elektros prietaisu.

Atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai atsiliepime paaiškino, kad Panevėžio pataisos namuose nuteistosioms sudaryta galimybė naudotis riboto interneto prieiga (b. 1. 35). Bylos duomenimis,

Panevėžio pataisos namų direktorius 2020 m. kovo 25 d. įsakymu Nr. V-33 yra patvirtinęs Nuteistųjų (suimtųjų) naudojimosi riboto interneto prieiga aprašą (b. 1. 55-59). Pareiškėja teismo posėdyje paaiškino, kad ji 3-4 kartus naudojosi riboto interneto prieiga, tačiau nepaaiškino, kada naudojosi (garso įrašas: 16 min. 28 -31 sek.). Atsakovės atstovas paaiškino, kad pareiškėja 2020 metais riboto interneto prieiga nesinaudojo (b. 1. 35). Pareiškėja teismo posėdyje skundėsi, jog per riboto interneto prieigą galima domėtis tik įstatymais ir tam tikromis institucijomis, ir su tuo siejo ribotą galimybę naudotis internetu (garso įrašas: 16 min. 20^10 sek.). Teismo vertinimu, riboto interneto prieigos vartotojams prieinamų svetainių sąrašas, kurį teismui pateikė atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai (b. 1. 60-62) yra gana didelis - jame yra 100 interneto tinklalapių, kuriuose vartotojams galima lankytis, tad pareiškėja informaciją ginčo laikotarpiu turėjo galimybę gauti per internetą.

Pagal BVK 93 straipsnio 1 dalies (ir redakcijos, galiojusios iki 2020 m. birželio 20 d., ir galiojančios nuo šios datos) nuostatas, paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (taigi, ir pareiškėjai ginčo laikotarpiu) leidžiama už asmeninėse sąskaitose turimas lėšas prenumeruoti laikraščius ir žurnalus. Atsakovės atstovas atsiliepime paaiškino, kad pareiškėja šia teise nesinaudoja (b. 1. 39). Pareiškėja teismo posėdyje teigė, kad dabar nėra galimybės kiekvienam prenumeruoti norimus laikraščius ir žurnalus, ir siejo tokios galimybės nebuvimą su artimaisiais, taip pat su ligomis (garso įrašas: 15 min. 18-34 sek.). Tačiau pareiškėja teismo posėdyje taip pat teigė, kad ji pinigų gauna iš laisvės, pakankamai gauna pinigų, kad galėtų pragyventi pataisos įstaigoje (garso įrašas: 25 min. 59 sek. - 26 min. 01 sek.; 26 min. 12-15 sek.), ir tai paneigia jos nurodytą aplinkybę, kad ji neturi galimybės prenumeruoti norimus laikraščius ir žurnalus. Pareiškėja neteigė, kad jai nelieka pinigų užsiprenumeruoti laikraščius ir žurnalus. Taigi, darytina išvada, kad pareiškėja galėjo užsiprenumeruoti laikraščius ir žurnalus, ir informaciją ginčo laikotarpiu turėjo galimybę gauti juos skaitydama.

Remdamasis tuo, kas nurodyta, teismas daro išvadą, kad nėra pagrindo konstatuoti neteisėtus atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų veiksmus dėl to, kad pareiškėjai buvo atimta teisė naudotis asmeniniu elektros prietaisu. Tad šiuo aspektu nėra vienos iš būtinų valstybės civilinės atsakomybės sąlygų - valstybės valdžios institucijos atliktų neteisėtų veiksmų (CK 6.246 straipsnis), ir atitinkamai nėra būtinų civilinės atsakomybės sąlygų visumos (CK 6.271 straipsnis). Šie pareiškėjos skundo argumentai, susiję su atimta teise naudotis elektros prietaisais ir USB laikmena, atmetami kaip nepagrįsti.

Kaip jau rašyta, iš atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimų atsiliepime nustatyta, kad Panevėžio pataisos namai nuo 2020 m. birželio 29 d. uždraudė pataisos įstaigos parduotuvėje prekiauti natūralia arbata, kava, kakava; sausomis sriubomis, sausais antraisiais patiekalais, sausu sultiniu, kruopomis, makaronais (b. 1. 36).

Teismas sprendžia, kad kol Taisyklės nebuvo pakeistos teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. 1R-275, atsakovės atstovas turėjo vadovautis Taisyklių redakcija, galiojusia nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., kadangi BVK 92 straipsnio (redakcijos, įsigaliojusios nuo 2020 m. birželio 20 d.) 2 dalyje yra nurodyta, kad šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms grupėms priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų turėti asmeninių daiktų sąrašai nustatomi Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse, t. y. BVK nukreipia į Taisykles. Taisyklės (redakcija, galiojusi nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d.) įtvirtino pareiškėjos teisę įsigyti ir turėti natūralią arbatą, kavą, kakavą (21 punktą, 20.1.7 papunktis); sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį (21 punktą, 20.1.10 papunktis); kruopas, makaronus (21 punktą, 20.1.11 papunktis). Tačiau pareiškėjos atstovas nuo 2020 m. birželio 29 d. uždraudė prekiauti pataisos įstaigos parduotuvėje išvardintais maisto produktais (b. 1. 36), dėl to pareiškėja nuo šios datos negalėjo jų įsigyti.

Kadangi kol Taisyklės nebuvo pakeistos teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. 1R-275, atsakovės atstovas turėjo vadovautis Taisyklių redakcija, galiojusia nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., darytina išvada, kad pareiškėjai neteisėtai buvo atimta teisė pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti natūralią arbatą, kavą, kakavą, sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį, kruopas, makaronus laikotarpiu nuo 2020 m. birželio 29 d. iki 2020 m. liepos 15 d., t. y. iki ginčo laikotarpio pabaigos. Todėl yra pagrindas konstatuoti vieną iš valstybės deliktinės atsakomybės atsiradimo sąlygų - atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų neteisėtus veiksmus (CK 6.246 straipsnis).

Pareiškėja skunde tarp uždraustų įsigyti maisto produktų nurodė ir šaldytas daržoves (b. 1. 18), tačiau atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai atsiliepime tai* p uždraustų įsigyti maisto produktų šaldytų daržovių neįvardino (b. 1. 36), be to, paaiškino, kad Panevėžio pataisos namai nedraudė pataisos įstaigos parduotuvėje prekiauti šaldytomis daržovėmis (b. 1. 36). Vaisiai ir daržovės (švieži, šaldyti, konservuoti) - ne daugiau kaip 2 kg pagal Taisyklių 21 punktą (redakciją, galiojusią nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., t. y. ginčo laikotarpiu, ir nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d.) priskirtini maisto

produktams, kuriuos pareiškėjai leidžiama įsigyti ir turėti. Be to, ir pati pareiškėja skunde teigė, kad nuteistiesiems leidžiama įsigyti 2 kg vaisių ir daržovių (b. 1. 18). Todėl teismas daro išvadą, kad pareiškėjai ginčo laikotarpiu nebuvo uždrausta pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti šaldytas daržoves.

Pareiškėja skunde nurodė, kad priėmus BVK 73 straipsnio 3 punkto pakeitimus, nuteistiesiems nebeleidžiami smulkieji paketai iki 2 kg, leidžiami tik laiškai iki 20 g; jai buvo apribota teisė gauti neribotą kiekį žurnalų, kryžiažodžių, pašto ženklų ir vokų; atimta galimybė gauti rašymo popieriaus; apribota galimybė gauti perduodamų daiktų; teigė, kad viena pašto siunta, leidžiama per 6 mėn., neturi sverti daugiau nei 15 kg, tuo tarpu pagal vidaus tvarkos taisykles kiekvienas nuteistasis turi rengtis sezoną atitinkančiais drabužiais, pažeisdama vidaus tvarkos taisykles, ji gali būti baudžiama, dėl tojai didėja stresas, nervinė įtampa, prasideda nemiga, įvairūs skausmai nerviniu pagrindu (b. 1. 18-19).

Iš pareiškėjos skundo teiginių dėl pašto siuntos ir drabužių darytina išvada, kad pareiškėja skundžiasi tuo, kad dėl to, jog per 6 mėnesius galima gauti vieną siuntinį su drabužiais, avalyne ir patalyne, ji negali apsirūpinti kiekvieną metų sezoną atitinkančiais drabužiais.

Teismo posėdyje (garso įrašas: 15 min. 0-6 sek.) pareiškėja paaiškino, kad nuteistosios dabar smulkiųjų paketų negali gauti.

BVK 73 straipsnio (redakcijos, galiojusios nuo 2016 m. balandžio 1 d. iki 2020 m. birželio 20 d.) 3 punktas nustatė, kad paprastajai grupei priskirti nuteistieji turi teisę gauti ir siųsti neribotą kiekį laiškų, taip pat gauti smulkiųjų paketų. BVK 95 straipsnio (redakcijos, galiojusios nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2020 m. birželio 20 d.) 4 dalis nustatė, be kita ko, kad smulkiųjų paketų su spauda priėmimo ir įteikimo nuteistiesiems tvarką nustato Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės. Nuo 2020 m. birželio 20 d. BVK 73 straipsnis buvo pakeistas, ir nuo minėtos datos BVK 73 straipsnio 3 punktas nustato, kad paprastajai grupei priskirti nuteistieji turi teisę gauti ir siųsti neribotą kiekį laiškų, taip pat šio kodekso 95 straipsnyje nustatytu periodiškumu gauti perduodamų daiktų. Nuo 2020 m. birželio 20 d. taip pat buvo pakeistas BVK 95 straipsnis, ir nuo minėtos datos šiame straipsnyje nebėra nurodyta, kad nuteistiesiems gali būti perduodami smulkieji paketai su spauda, tačiau šio straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad perduodamų daiktų priėmimo ir įteikimo nuteistiesiems tvarka nustatyta Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse. Taisyklių 29 punktas nustato, kad drabužių, avalynės, patalynės (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), akinius, akinių dėklą, informacijos laikmenų, laikrodžių, telefono kortelę, spaudos, vokų, pašto ženklų, rašymo popieriaus ir medicinos priemonių nuteistieji (išskyrus atliekantiems Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nuobaudą) ir suimtieji taip pat gali gauti pašto ar perduodamu siuntiniu arba per pasimatymus.

Iš nurodytų teisės normų matyti, kad nors nuo 2020 m. birželio 20 d. BVK 73 straipsnio 3 punktas, 95 straipsnio 4 dalis nebenumato pareiškėjos teisės gauti smulkiuosius paketus su spauda, BVK 95 straipsnio 4 dalis nukreipia į Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisykles, o minėtų Taisyklių 29 punktas (redakcija, galiojanti nuo 2020 m. sausio 22 d.) pareiškėjai leidžia gauti jos nurodytus daiktus - žurnalus, vokus, pašto ženklus, rašymo popierių pašto arba perduodame siuntinyje arba per pasimatymą. Pagal BVK 95 straipsnio 1 dalį, 73 straipsnio 2 punktą (šių straipsnių redakcijų, galiojančių nuo 2020 m. birželio 20 d.) pareiškėja turi teisę gauti perduodamų daiktų vieną kartą per šešis mėnesius, gauti vieną ilgalaikį ir vieną trumpalaikį pasimatymą per du mėnesius. Tad pareiškėja šiais būdais nuo 2020 m. birželio 20 d. gali gauti žurnalus, vokus, pašto ženklus, rašymo popierių. Pareiškėja nei skunde, nei teismo posėdyje neteigė, kad Panevėžio pataisos namų administracija jai neleido šiais būdais minėtų daiktų gauti, nenurodė jokių konkrečių atvejų ir aplinkybių, tik abstrakčiai skunde teigė, kad priėmus BVK 73 straipsnio pakeitimus, jai buvo apribota teisė gauti žurnalus, kryžiažodžius, pašto ženklus ir vokus, atimta galimybė gauti rašymo popierių, apribota galimybė gauti perduodamus daiktus (b. 1. 18-19).

Atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai atsiliepime paaiškino, kad pataisos namai nuolat prenumeruoja periodinius leidinius (laikraščius, žurnalus), kurie yra prieinami nuteistosios įstaigoje veikiančiose bibliotekose (b. 1. 34, 39). Tuo tarpu pareiškėja teismo posėdyje teigė, kad 80-čiai asmenų (nuteistųjų) faktiškai neįmanoma per dvi dienas perskaityti pataisos įstaigos užprenumeruotus laikraščius ir žurnalus (kol jie atiduodami kitiems nuteistiesiems kamerų tipo patalpose ir pan.), ne visada tai pavyksta (garso įrašas: 15 min. 35 sek. - 16 min. 19 sek.). Pareiškėja netvirtino, kad ji išvis negalėjo paskaityti pataisos įstaigos užprenumeruotų laikraščių ir žurnalų, be to, pareiškėja skunde neturtinės žalos ir nekildino iš šios aplinkybės, kad ji negalėjo paskaityti pataisos įstaigos užprenumeruotų laikraščių ir žurnalų.

Be to, kaip jau rašyta, pareiškėja turėjo galimybę už asmeninėje sąskaitoje turimas lėšas užsiprenumeruoti laikraščius ir žurnalus.

Taisyklių 35 punktas nustato, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems sudaromos sąlygos apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje ne rečiau kaip kartą per savaitę. Bylos duomenimis, Panevėžio pataisos namų direktorius 2019 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. V-95 (b. 1. 68-70) (kuris galiojo ginčo

laikotarpiu, b. 1. 66) nustatė nuteistųjų apsipirkimo parduotuvėje grafiką, pagal kurį pareiškėjai (kuri gyveno II gyvenamojo korpuso II aukšte, b. 1. 34) buvo skirtas laikas apsipirkti parduotuvėje du kartus per savaitę. Atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimu, vokai, ženklai ir rašymo popierius yra parduodami įstaigos parduotuvėje (b. 1. 39). Teismas nenustatė pagrindo netikėti šiais atsakovės atstovo nurodytais duomenimis. Be to, ir pareiškėja nei skunde, nei teismo posėdyje neteigė, kad ji negalėjo nusipirkti minėtų daiktų pataisos įstaigos parduotuvėje. Dėl to teismas sprendžia, kad pareiškėja minėtais daiktais galėjo apsirūpinti ir pataisos įstaigos parduotuvėje - juos nusipirkti.

Pagal Taisyklių 18 punktą nuteistieji pataisos įstaigoje privalo nuo atsikėlimo iki ėjimo miegoti būti tvarkingai apsirengę viršutiniais drabužiais pagal pataisos įstaigos direktoriaus nustatytą tvarką. Panevėžio pataisos namų direktoriaus 2020 m. gegužės 7 d. įsakymu Nr. 5-47 patvirtintos Nuteistųjų ir suimtųjų, atliekančių laisvės atėmimo bausmę Panevėžio pataisos namuose, drabužių nešiojimo tvarkos (b. 1. 87-88) 1.2 papunktyje nurodyta, kad nuteistosios ir suimtosios privalo drabužius nešioti pagal sezoną (b. 1. 88). Taigi, pareiškėja, kaip ji ir teigė skunde (b. 1. 19), pataisos įstaigoje privalo drabužius nešioti pagal sezoną.

BVK 95 straipsnio (redakcijos, galiojusios nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2020 m. birželio 20 d.) 1 dalis nustatė, kad nuteistiesiems leidžiama per šešis mėnesius gauti vieną pašto arba perduodamą drabužių, patalynės (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), avalynės siuntinį; to paties straipsnio 2 dalis nustatė, kad vienas pašto siuntinys neturi sverti daugiau kaip dešimt kilogramų, o perduodamas siuntinys - daugiau kaip penkiolika kilogramų. Nuo 2020 m. birželio 20 d. BVK 95 straipsnis buvo pakeistas BVK pakeitimo įstatymu 2020 m. birželio 4 d. Nr. XIII-3023, ir nuo 2020 m. birželio 20 d. šio straipsnio 1 dalis nustato, kad nuteistieji turi teisę vieną kartą per šešis mėnesius gauti perduodamų daiktų; 2 dalis nustato, be kita ko, kad nuteistajam gali būti atsiunčiami arba perduodami drabužiai, patalynė (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), avalynė (ir kiti šioje straipsnio dalyje išvardinti daiktai). Taisyklių 29 punktas nustato, kad drabužių, avalynės, patalynės (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), akinius, akinių dėklą, informacijos laikmenų, laikrodžių, telefono kortelę, spaudos, vokų, pašto ženklų, rašymo popieriaus ir medicinos priemonių nuteistieji (išskyrus atliekantiems Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nuobaudą) ir suimtieji taip pat gali gauti pašto ar perduodamų siuntinių arba per pasimatymus.

Iš aptarto teisinio reglamentavimo matyti, kad nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojęs teisinis reglamentavimas nesumažino pareiškėjos galimybės gauti drabužius ir avalynę pašto arba perduodame siuntinyje, kadangi tiek iki minėtos datos, tiek po jos pareiškėja turi teisę gauti drabužius ir avalynę pašto arba perduodame siuntinyje, turi teisę gauti siuntinį vieną kartą per 6 mėn. (t. y. periodiškumas išliko toks pats), turi teisę gauti perduodamą siuntinį iki 15 kg (t. y. šio siuntinio leistinas svoris išliko toks pat); be to, nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiam teisiniame reglamentavime buvo padidintas leistinos gauti pašto siuntos svoris iki 15 kg (iki tol buvo 10 kg).

Pareiškėja skunde ir teismo posėdyje nenurodė jokio konkretaus atvejo ir aplinkybių, kada pataisos namuose jai nebuvo leista gauti drabužius, avalynę pašto arba perduodame siuntinyje.

Teisingumo ministro 2004 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. IR-139 patvirtintas Laisvės atėmimo vietose laikomų asmenų materialinio buitinio aprūpinimo tvarkos aprašas (toliau - Aprašas) nustato, be kita ko, nuteistųjų, atliekančių terminuoto laisvės atėmimo ir iki gyvos galvos bausmes, aprūpinimo drabužiais, avalyne, patalyne ir higienos reikmenimis tvarką ir normas. Pagal Aprašo 2, 5, 6, 13 punktų, 1 priedo (jų redakcijų, galiojusių nuo 2017 m. sausio 1 d. iki ginčo laikotarpio pabaigos) nuostatas pareiškėja, jeigu neturėjo nuosavų drabužių ir(ar) avalynės pagal sezoną, buvo nemoki ir pateikė rašytinį prašymą pataisos įstaigos administracijai, turėjo teisę gauti drabužius ir avalynę, tinkamus dėvėti pagal sezoną, iš pataisos įstaigos administracijos. Atsakovės atstovas atsiliepime paaiškino, kad pareiškėja 2020 metais Panevėžio pataisos namų direktoriui nėra teikusi prašymų dėl jos aprūpinimo drabužiais ir avalyne (b. 1. 40). Bylos medžiagoje tokių duomenų taip pat nėra. Pareiškėja skunde taip pat neteigė, kad ji pataisos įstaigos administracijai buvo pateikusi rašytinį prašymą aprūpinti ją drabužiais ir avalyne. Todėl darytina išvada, kad pareiškėja neatitiko Aprašo 2, 5, 13 punktų sąlygų, tad pataisos įstaigos administracija neturėjo pareigos aprūpinti ją drabužiais ir avalyne pagal sezoną.

Pareiškėja skunde nors ir teigė, kad ji gali būti baudžiama, jeigu pažeis vidaus tvarkos taisyklių nuostatą nešioti drabužius pagal sezoną (b. 1. 19), tačiau nenurodė, kad ji buvo nubausta. Bylos medžiagoje tokių duomenų taip pat nėra.

Remdamasis tuo, kas nurodyta, teismas daro išvadą, kad nėra pagrindo konstatuoti šiuo aspektu neteisėtus atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų veiksmus, tad nėra vienos iš būtinų valstybės civilinės atsakomybės sąlygų - valstybės valdžios institucijos atliktų neteisėtų veiksmų (CK 6.246 straipsnis), ir atitinkamai nėra būtinų civilinės atsakomybės sąlygų visumos (CK 6.271 straipsnis). Šie pareiškėjos skundo argumentai dėl galimybės gauti perduodamus ir atsiunčiamus daiktus atmetami kaip nepagrįsti.

Pareiškėja skunde nurodė, kad teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 buvo pakeistas nuteistiesiems, taip pat ir jai, leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtinausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašas, nuo 2019 m. buvo apribotas leidžiamų įsigyti vaisių ir daržovių kiekis - dabar leidžiama įsigyti tik 2 kg vaisių ir daržovių; vaisiai ir daržovės yra vitaminų, mineralų šaltinis, jų vartojimo apribojimas gali sukelti sveikatos sutrikimus (dabar jau esanti bloga sveikata, t. y. dažni skrandžio skausmai, pablogėjęs virškinimas); šis apribojimas blogina jos sveikatą; gaunamas maistas pataisos įstaigoje palaiko tik gyvybines funkcijas, su juo ji negauna pakankamai vitaminų, mineralų, to nebūtų, jeigu ji galėtų nusipirkti norimą kiekį vaisių ir daržovių; be to, trūkstant vitaminų, blogėja imuninė sistema, paūmėja lėtinės ligos (ji turi įgimtą širdies ydą, odos ligą), silpsta regėjimas (b. 1. 18).

Nuteistiesiems leidžiamas įsigyti vaisių ir daržovių kiekis buvo sumažintas iki 2 kg nuo 2018 m. spalio 20 d., kai buvo pakeistas teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194 patvirtintų Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių (kurios neteko galios nuo 2020 m. sausio 22 d.) 18 priedas.

Nuo 2020 m. birželio 20 d. BVK 92 straipsnis buvo pakeistas BVK pakeitimo įstatymu 2020 m. birželio 4 d. Nr. XIII-3023, ir šio straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų turėti asmeninių daiktų sąrašai nustatomi Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse.

Teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 patvirtintos Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklės įsigaliojo nuo 2020 m. sausio 22 d. Šių Taisyklių 21 punktą (ir jo redakcija, galiojusi nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., t. y. ir ginčo laikotarpiu, ir galiojanti nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d.) numato, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje turėti Taisyklių 20.1.1 papunktyje ir kituose išvardintuose papunkčiuose nurodytų asmeninių daiktų. Taisyklių 20.1.1 papunktyje (ir jo redakcijoje, galiojusioje nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., t. y. ir ginčo laikotarpiu, ir galiojančioje nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d.) nurodyta, kad minėtiems nuteistiesiems leidžiama įsigyti ir turėti vaisių ir daržovių (šviežių, šaldytų, konservuotų) ne daugiau kaip 2 kg.

Tad ginčo laikotarpiu pareiškėjai pagal BVK 92 straipsnio 4 dalį, Taisyklių 21 punktą, 20.1.1 papunktį leistinas įsigyti vaisių ir daržovių kiekis visą laiką buvo 2 kg. Pareiškėjos minimas vaisių ir daržovių kiekio sumažinimas iki 2 kg nėra siejamas su 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiais BVK pakeitimais. Tai nurodė ir atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai atsiliepime (b. 1. 37). Pareiškėjos minimas vaisių ir daržovių kiekio sumažinimas iki 2 kg nėra siejamas ir su Taisyklių įsigaliojimu, nes, kaip jau rašyta, tuo metu, kai buvo nustatyta vaisių ir daržovių kiekio apribojimas (iki 2 kg), galiojo senosios Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės, patvirtintos teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194.

Nuo 2020 m. sausio 22 d. įsigaliojusių Taisyklių 35 punktą nustato, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems sudaromos sąlygos apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje ne rečiau kaip kartą per savaitę. Bylos duomenimis, Panevėžio pataisos namų direktorius 2019 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. V-95 (b. 1. 68-70) (kuris galiojo ginčo laikotarpiu, b. 1. 66) nustatė nuteistųjų apsipirkimo parduotuvėje grafiką, pagal kurį pareiškėjai (kuri gyveno II gyvenamojo korpuso II aukšte, b. 1. 34) buvo skirtas laikas apsipirkti parduotuvėje du kartus per savaitę. Tad pareiškėjai ginčo laikotarpiu buvo sudarytos sąlygos apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje dvigubai dažniau nei numatė Taisyklės. Teismas sprendžia, kad pareiškėja, apsipirkdama parduotuvėje, turėjo galimybę įsigyti taip pat ir vaisių, daržovių. Pareiškėja neteigė, jog parduotuvėje nėra šių prekių. Taigi, pareiškėja turėjo galimybę įsigyti vaisių ir daržovių iki 4 kg (2 kartus per savaitę po 2 kg).

Teismas neturi pagrindo abejoti atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų atsiliepime (b. 1. 38) nurodytomis aplinkybėmis, jog pataisos namuose laikomiems asmenims patiekiamas maistas atitinka fiziologines mitybos normas, maitinimas organizuojamas vadovaujantis Kalėjų departamento direktoriaus 2006 m. gegužės 2 d. įsakymu Nr. 4/07-117 patvirtintomis Asmenų, laikomų kardomojo kalinimo ir laisvės atėmimo vietose, maitinimo organizavimo taisyklėmis, bei Panevėžio pataisos namų direktoriaus 2013 m. spalio 17 d. įsakymu Nr. V-62 (b. 1. 72-78) patvirtintomis Asmenų, laikomų Panevėžio pataisos namuose, maitinimo organizavimo taisyklėmis. Be to, pareiškėja, skunde teigdama, kad pataisos įstaigoje gaunamas maistas palaiko tik gyvybines funkcijas (b. 1. 18), nenurodė jokio konkretaus atvejo ir aplinkybių, kada pataisos įstaigos valgykloje jai buvo patiektas netinkamas maistas. Pareiškėja teismo posėdyje taip pat to nenurodė.

Remdamasis tuo, kas nurodyta, teismas daro išvadą, kad nėra pagrindo konstatuoti šiuo aspektu neteisėtus atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų veiksmus, tad nėra vienos iš būtinų valstybės civilinės atsakomybės sąlygų - valstybės valdžios institucijos atliktų neteisėtų veiksmų (CK 6.246 straipsnis). Laisvės

atėmimo vietų ligoninės 2020 m. rugsėjo 15 d. rašte Nr. S-3128 nors ir nurodyta remiantis gydytojo įrašais, jog pareiškėjai anksčiau diagnozuota skrandžio opaligė, ji skundžiasi kylančiu rūgštingumu pavalgius, vakarais pykina, jai diagnozuoti psichikos ir elgesio sutrikimai (b. 1. 52), tačiau šie duomenys neleidžia daryti išvados, kad pareiškėjos sveikata sutriko ir jai buvo diagnozuotos ligos dėl jos minimų apribojimų įsigyti vaisių ir daržovių, dėl nekokybiško maisto pataisos įstaigoje. Todėl teismas daro išvadą, kad šiuo aspektu nėra kitos būtinos valstybės civilinės atsakomybės sąlygos - pareiškėjos patirtos žalos (CK 6.249 straipsnis). Tad šiuo aspektu nėra būtinų civilinės atsakomybės sąlygų visumos (CK 6.271 straipsnis). Šie pareiškėjos skundo argumentai dėl vaisių ir daržovių kiekio apribojimo, dėl netinkamo pataisos namuose tiekiamo maisto atmetami kaip nepagrįsti.

Pareiškėja skunde taip pat prašė atlikti BVK 73 straipsnio 3 punkto ir 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto atitikties Konstitucijai, Žmogaus teisių konvencijai ir kitiems susijusiems įstatymams tyrimą (b. 1. 20).

BVK yra patvirtintas Lietuvos Respublikos 2002 m. birželio 27 d. įstatymu Nr. IX-994, tad jam taikytinas teisėtumo tyrimas, nustatytas įstatymams. ABTĮ 20 straipsnio 2 dalies 1 punktas nustato, kad apygardos administracinis teismas, kaip pirmosios instancijos teismas, nagrinėja bylas dėl norminių administracinių aktų, kuriuos priėmė teritoriniai ar savivaldybių administravimo subjektai, teisėtumo. Pagal Konstitucijos 105 straipsnio 1 dalį, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau - Konstitucinis Teismas) įstatymo 63 straipsnio 1 punktą Konstitucinis Teismas nagrinėja ir priima sprendimą, ar įstatymai ir kiti Seimo aktai neprieštarauja Konstitucijai. Pagal Konstitucijos 110 straipsnio 1 dalį, ABTĮ 4 straipsnio 1 dalį teismas negali taikyti įstatymo, kuris prieštarauja Konstitucijai. Pagal Konstitucijos 110 straipsnio 2 dalį, ABTĮ 4 straipsnio 2 dalį, tais atvejais, kai yra pagrindo manyti, kad įstatymas ar kitas teisinis aktas, kuris turėtų būti taikomas konkrečioje byloje, prieštarauja Konstitucijai, teisėjas sustabdo šios bylos nagrinėjimą ir kreipiasi į Konstitucinį Teismą prašydamas spręsti, ar šis įstatymas ar kitas teisinis aktas atitinka Konstituciją. Tad šiuo atveju, jeigu būtų pagrindas manyti, kad pareiškėjos nurodyti BVK 73 straipsnio 3 punktas ir 92 straipsnio 1 dalies 2 punktas prieštarauja Konstitucijai, administracinis teismas turėtų kreiptis į Konstitucinį Teismą, o ne pats atlikti jų teisėtumo tyrimą. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje nurodoma, kad teisė kreiptis į Konstitucinį Teismą suteikta išimtinai bylą nagrinėjančiam teismui. Ši teismo teisė įstatymo nėra sietina su proceso dalyvių atitinkamais prašymais ar reikalavimais, o palikta spręsti paties teismo nuožiūrai. Pagal įstatymo formuluotę „yra pagrindas manyti“ galima daryti išvadą, kad sprendimas kreiptis į Konstitucinį Teismą yra tik teismo atliktos įstatymo analizės ir aiškinimo rezultatas. Teismas, atsižvelgdamas į konkrečios bylos aplinkybes ir toje byloje taikytino konkretaus teisės akto turinį, sprendžia, ar yra būtina kreiptis į Konstitucinį Teismą (2020 m. rugsėjo 11 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. R-11- 552/2020, 2020 m. rugpjūčio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1014-492/2020); teisė kreiptis į Konstitucinį Teismą suteikta išimtinai bylą nagrinėjančiam teismui (ABTĮ 4 str. 2 d.), t. y. dalyvaujančio byloje asmens prašymas bylą nagrinėjančio teismo nesaisto ir neįpareigoja (2020 m. rugsėjo 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1158-556/2020). Teismui nekyla abejonių dėl byloje taikytinų BVK 73 straipsnio 3 punkto ir 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto atitikties Konstitucijai. Teismas, naudodamasis savo diskrecijos teise (Konstitucijos 110 straipsnio 2 dalis, ABTĮ 4 straipsnio 2 dalis), išnagrinėjęs šios bylos medžiagą, byloje nustatytas faktines aplinkybes, įvertinęs byloje kilusį ginčą ir taikytinų BVK 73 straipsnio 3 punkto ir 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatas, daro išvadą, kad šioje nagrinėjamoje byloje nėra teisinio pagrindo dėl jų kreiptis į Konstitucinį Teismą Konstitucijos 110 straipsnio 2 dalyje, ABTĮ 4 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka.

Pareiškėja teigė, kad šiuo įstatymu buvo pažeistos jos - laisvės atėmimo bausmę atliekančios asmens, teisės, numatytos tarptautinėse sutartyse, Konstitucijoje ir įstatymuose, todėl ji patyrė žalą, už kurią yra atsakinga Teisingumo ministerija (b. 1. 19), tad pareiškėja teigė, kad ji neturtinę žalą patyrė ir dėl Teisingumo ministerijos neteisėtų veiksmų, ir juos kildino iš įstatymo. Kitų Teisingumo ministerijos neteisėtų veiksmų pareiškėja skunde konkrečiai nenurodė. BVK ir jo pakeitimo įstatymą - 2020 m. birželio 4 d. Nr. XIII-3023, kuriuo buvo pakeisti BVK 73 ir 92 straipsniai, priėmė ne Teisingumo ministerija, o Seimas. Kita vertus, pareiškėja skunde nurodė ne tik BVK, bet ir Taisyklės, patvirtintas Teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R- 25, teigdama, kad šiuo įsakymu buvo pakeistas nuteistiesiems (taip pat ir jai) leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtiniausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašas, pakeistas leidžiamų įsigyti ir turėti vaisių ir daržovių kiekis - leidžiama įsigyti tik 2 kg vaisių ir daržovių, šis apribojimas blogina jos sveikatą (b. 1. 18), kad Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse nustatyti draudimai ir apribojimai pažeidžia elementarias jos teises ir prasilenkia su protingumo, žmogiškumo principais, suvaržo jos teisę pasirinkti maisto racioną pagal savo fiziologinius poreikius, rūpintis sveikata (b. 1. 19). Taisyklės yra norminis teisės aktas, t. y. teisės aktas, nustatantis elgesio taisyklės, skirtas individualiai neapibrėžtai

asmenų grupei. Taisyklės nėra individualus administracinis aktas, skiltas konkrečiai pareiškėjai R. Teismas daro išvadą, kad Teisingumo ministerija pareiškėjos atžvilgiu jokių neteisėtų veiksmų neatliko, nes nepriėmė jokio teisės akto, kuris būtų taikomas išskirtinai tik pareiškėjai.

Likusieji tiek pareiškėjos, tiek ir atsakovės atstovų argumentai laikytini pertekliniais, neturintys lemiamos juridinės reikšmės kilusio ginčo išsprendimui, todėl detaliau nedėstyti ir neanalizuotini. Be to, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas ir Europos Žmogaus Teisių Teismas formuoja praktiką, kad teismo pareigos nurodyti priimto sprendimo motyvus apimtis gali skirtis priklausomai nuo sprendimo prigimties ir turi būti analizuojama konkrečių bylos aplinkybių kontekste (Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. rugsėjo 20 d. sprendimas byloje *M. S. prieš Armėniją* (pareiškimo Nr. 23086/08,), 205 punktas; 2015 m. lapkričio 24 d. sprendimas byloje *P. prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 34085/09), 40 punktas, 1997 m. gruodžio 19 d. sprendimas byloje *H. prieš Suomiją* (pareiškimo Nr. 20772/92), 55 punktas). Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje taip pat ne kartą pažymėta, kad įstatymo reikalavimas motyvuoti teismo sprendimą nereiškia įpareigojimo teismui atsakyti į kiekvieną proceso dalyvio argumentą (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. vasario 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-60-261/2019, 2009 m. liepos 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. P⁷⁵⁶-I 51/2009).

Byloje buvo nustatyta, kad pareiškėjai neteisėtai buvo atimta teisė pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti natūralią arbatą, kavą, kakavą, sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį, kruopas, makaronus laikotarpiu nuo 2020 m. birželio 29 d. iki 2020 m. liepos 15 d., ir šiuo aspektu nustatyta valstybės deliktinės atsakomybės atsiradimo sąlyga - valstybės valdžios institucijos neteisėti veiksmai (neveikimas) (CK 6.246 straipsnis). Pripažintina, jog tokios kalinimo sąlygos pareiškėjai galėjo sukelti diskomfortą ir kitus neigiamus išgyvenimus. Nustatęs neteisėtą neveikimą, teismas, įvertinęs byloje surinktą medžiagą, konstatuoja esant ir kitus deliktinės atsakomybės elementus: žalą ir priežastinį ryšį (CK 6.247 ir 6.249 straipsniai).

Šioje byloje pareiškėja pareiškė reikalavimą dėl neturtinės žalos atlyginimo, siekdama apginti savo pažeistą teisę į teisės aktais nustatytas įkalinimo pataisos namuose sąlygas. Tačiau neturtinės žalos atlyginimas pinigais nėra vienintelis pažeistų teisių gynimo būdas. ABT| 88 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatyta, kad teismas gali patenkinti skundą ir išspręsti ginčą kitu įstatymu numatytu būdu. CK 1.138 straipsnyje kaip asmens teisių gynimo būdas nurodytas ne tik turtinės ar neturtinės žalos išieškojimas (CK 1.138 straipsnio 6 punktas). CK 1.138 straipsnio 8 punkte numatyta, kad asmens teisės teismas gina ir kitais įstatymų numatytais būdais.

Europos Žmogaus Teisių Teismas, gindamas Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje įvirtintas pagrindines žmogaus teises ir laisves, neretai konstatuoja, kad teisės pažeidimo pripažinimas savaime yra pakankama ir teisinga satisfakcija už patirtą neturtinę žalą (žr., pvz., Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. rugsėjo 5 d. sprendimą *B. prieš Rumuniją*, pareiškimo Nr. 61496/08; 2014 m. spalio 2 d. sprendimą *H. prieš Norvegiją*, pareiškimo Nr. 15319/09; 2000 m. spalio 10 d. sprendimą byloje *D. prieš Lietuvą*, pareiškimo Nr. 42095/98; 2006 m. spalio 10 d. sprendimą byloje *L. L. prieš Prancūziją*, pareiškimo Nr. 7508/02). Taigi, teisės pažeidimo pripažinimas byloje, susijusiose su neturtinės žalos atlyginimu, tam tikrais atvejais gali būti savarankiškas pažeistų asmens teisių gynimo būdas. Tai reiškia, kad ne visais atvejais tam, jog būtų apginta pažeista neturtinė teisė, priteisiamas neturtinės žalos atlyginimas pinigais. Neturtinės žalos atlyginimas pinigais priteisiamas, jeigu konkrečiu atveju nustatoma, kad teisės pažeidimo pripažinimo nepakanka pažeistai teisei apginti (žr., pvz., Europos Žmogaus Teisių Teismo 2014 m. sausio 28 d. sprendimą *O'K. prieš Airiją*, § 202, pareiškimo Nr. 35810/09; 2003 m. lapkričio 6 d. sprendimą byloje *M. prieš Lietuvą*, § 33, pareiškimo Nr. 53161/99). Tokios pozicijos laikomasi ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje (žr., pvz., Civilinių bylų skyriaus išplėstinės teisėjų kolegijos 2008 m. sausio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-2/2008; Civilinių bylų skyriaus

teisėjų kolegijos 2012 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-22/2012). Administracinėse bylose Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija taip pat nusprendė, kad pažeidimo pripažinimas šiuo atveju laikytinas pakankama bei teisinga satisfakcija už pareiškėjo patirtą skriaudą (2018 m. balandžio 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2210-1062/2018; 2017 m. vasario 1 d. nutartis byloje Nr. A-376-662/2017; 2013 m. balandžio 25 d. nutartis byloje Nr. A¹⁴⁶-601/2013).

Byloje nustatytas pažeidimas truko neilgą laikotarpį.

Teismas, įvertinęs šią aplinkybę, sprendžia, kad šioje byloje yra pagrindas nepriteisti pareiškėjai neturtinės žalos atlyginimo pinigais ir apsiriboti jos teisės į teisės aktuose nustatytas bausmės atlikimo sąlygas pažeidimo pripažinimu, kaip pakankama satisfakcija už jos teisių pažeidimą. Teismo sprendimu pripažįstama, kad buvo pažeista pareiškėjos teisė į Lietuvos Respublikos teisės aktais nustatytas bausmės atlikimo sąlygas Panevėžio pataisos namuose tuo, kad pareiškėjai buvo atimta teisė pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti natūralią arbatą, kavą, kakavą, sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį, kruopas, makaronus laikotarpiu nuo 2020 m. birželio 29 d. iki 2020 m. liepos 15 d., o reikalavimas dėl neturtinės žalos atlyginimo pinigais atmetamas kaip nepagrįstas.

Teismas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 87 straipsniu, 88 straipsnio 1 punktu, 4 punktu, 132 straipsnio 1 dalimi, 133 straipsniu,

n u s p r e n d ž i a :

skundą tenkinti iš dalies.

Pripažinti, kad Panevėžio pataisos namuose buvo pažeista R. teisė į Lietuvos Respublikos teisės aktais nustatytas bausmės atlikimo sąlygas.

Pareiškėjos reikalavimą dėl neturtinės žalos atlyginimo pinigais atmesti kaip nepagrįstą.

Kitoje dalyje skundą atmesti kaip nepagrįstą.

Sprendimas per trisdešimt kalendorinių dienų nuo jo paskelbimo dienos apeliacine tvarka gali būti skundžiamas Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui per Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmus.

Teisėja

Irena Varžinskienė